

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента

ВОВК ОЛЕНИ ІВАНІВНИ

на кандидатську дисертацію **Піскурської Ганни Вікторівни**

«Формування професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у вищому технічному навчальному закладі»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Інтенсивні процеси інтеграції України у світовий економічний, політичний, суспільний і освітній простір та активна співпраця вітчизняних інституцій і підприємств із закордонними партнерами вимагають нового рівня підготовки фахівців, у тому числі й спеціалістів із менеджменту зовнішньоекономічної діяльності. Тому проблема, порушена дисертанткою, є своєчасною та актуальною, що зумовлено потребою підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних кадрів, здатних успішно функціонувати на міжнародному ринку праці.

Актуальність представленого дослідження зумовлена також пріоритетними орієнтирами мовної політики Ради Європи, зокрема, принципом плюрилінгвізму, згідно з яким домінантною освітньою метою постає розширення лінгвістичного діапазону особистості, а також засадами, визначеними Національною доктриною розвитку освіти, яка покликана сприяти розвитку мовної культури суб'єктів пізнання, вихованню поваги як до державної мови, так і до мов національних меншин України, толерантності у ставленні до носіїв різних мов і культур.

Спрямування проведеного дослідження на подолання виокремлених автором суперечностей, які гальмують підвищення ефективності підготовки майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності до формування професійної плюрилінгвальної компетентності, також свідчить на користь його актуальності.

Сказане вище детермінувало визначення мети й конкретних завдань наукової роботи, орієнтованих на розроблення ефективної педагогічної моделі формування професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності та виокремлення релевантних педагогічних умов.

Автором запропоновано новий ракурс розв'язання порушеної проблеми з позиції науково обґрунтованих підходів (зокрема, системного, компетентнісного, діяльнісного, аксіологічного, культурологічного, середовищного) і в аспекті виокремлених педагогічних умов, які передбачають: 1) створення плюрилінгвального середовища із використанням інноваційних технологій, методів і організаційних форм; 2) стимулювання мотиваційно-ціннісного компонента професійної плюрилінгвальної компетентності; 3) професійну спрямованість когнітивно-діяльнісного компонента плюрилінгвальної компетентності майбутніх менеджерів шляхом застосування автентичних лінгвопрофесійних навчальних матеріалів.

Варто зазначити, що окреслений ракурс розв'язання порушеної проблеми характеризується науковою новизною, яка полягає в тому, що автором: а) уперше розроблено ефективну педагогічну модель формування професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності та визначено відповідні педагогічні умови її реалізації в технічному ВНЗ; б) удосконалено процес фахової підготовки майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в технічному ВНЗ в умовах мультилінгвального навчання; в) поглиблено наукові уявлення: про зміст, методи та форми професійної підготовки майбутніх фахівців управлінської галузі; про формування мовної особистості в сучасних соціокультурних умовах; про сутність і структурні компоненти плюрилінгвальної компетентності фахівця зовнішньоекономічної діяльності й комплексне застосування базових педагогічних підходів у професійній підготовці майбутніх менеджерів.

Зважаючи на висловлене вище, як позитивну рису представленого дослідження слід підкреслити його міждисциплінарний характер, що означає

врахування міжпредметних зв'язків у процесі навчання з опорою на наукові напрацювання інших наукових царин, насамперед, філософії, психології, психолінгвістики та методики викладання мов, що віддзеркалилось не лише у представленій методиці, а й у визначенні базового концепту наукової роботи – професійної плюрилінгвальної компетентності, яка розглядається дисертанткою як універсальна ціннісно-сміслова професійно-особистісна якість, котра інтегрує лінгвістичні та професійні знання й уміння і характеризує готовність фахівця до полікультурної комунікації у сфері зовнішньоекономічної діяльності на творчому соціально значущому рівні, та як здатність ефективно використовувати можливості усіх мов власного репертуару й відповідні невербальні засоби для розв'язання професійних завдань. Таке об'ємне і змістовне визначення ключового поняття дисертаційної роботи свідчить про концептуальний характер, системність і різнобічність дослідженості порушеної проблеми, що також відобразилось у запропонованій релевантній моделі.

Методологічна обґрунтованість розробленої структурно-функціональної моделі забезпечується системністю дослідження, а відтак і обраними підходами до навчання, урахуванням як специфіки професійної діяльності менеджерів зовнішньоекономічної діяльності, так і психолого-педагогічних особливостей студентського віку й соціокультурних чинників формування шуканої компетентності, що відбилось у: 1) відповідних принципах (як-от: опора на лінгвістичний і навчальний досвід; інтеграція змісту навчання декількох мов; комунікативність, професійна спрямованість і полікультурність навчання); 2) змісті (з опорою на цільовий, мотиваційно-ціннісний, змістовий, організаційно-діяльнісний і результативний компоненти); 3) інноваційних технологіях, методах та організаційних формах становлення означеної компетентності; 4) рівнях її сформованості; 5) критеріях оцінювання рівня її сформованості.

Вагомим доробком дисертаційної роботи можна вважати детальний опис рівнів, критеріїв і показників сформованості професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності з

проекцією на її компоненти. Зазначимо також визначену роль когнітивно-діяльнісного компонента шуканої компетентності, що не залишилось поза увагою дисертантки. Таким чином, особливості розробленої структурно-функціональної моделі полягають у її прогностичності, системності й інтегрованості її компонентів, що зумовлює комплексну спрямованість освітнього процесу на формування професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх управлінців.

Слід відмітити, що розроблена методика й педагогічні умови були експериментально перевірені в поетапному педагогічному експерименті (який складався з констатувального й формувального етапів), впродовж якого дисертантка визначала за висуненими критеріями та показниками вихідний і набутий рівні сформованості професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх фахівців із менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, впроваджувала запропоновану методику та перевіряла дієвість і ефективність розробленої моделі.

Варто згадати, що теоретично обґрунтовані, практично розроблені й експериментально перевірені положення проведеного дослідження слугували основою створеного дисертанткою навчально-методичного забезпечення, укладеного з урахуванням концептуальних положень дисертаційної роботи. У ньому представлено «Комплекс вправ із розвитку професійної плюрилінгвальної компетентності», міждисциплінарний «Професійний плюрилінгвальний портфоліо», методичні рекомендації для викладачів із формування професійної плюрилінгвальної компетентності студентів-менеджерів зовнішньоекономічної діяльності, за допомогою яких забезпечувався процес розвитку шуканої компетентності під час аудиторної та самостійної роботи.

Вірогідність результатів дослідження підтверджується експериментальними даними, які свідчать про ефективність розробленої моделі та визначених педагогічних умов формування професійної плюрилінгвальної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності. Їх

надійність підтверджується застосуванням методів математичної статистики, а саме критерію Фішера-ф, за допомогою якого було визначено статистичну значущість отриманої позитивної динаміки у ступенях сформованості у студентів-менеджерів досліджуваної компетентності.

Вражає джерельна база дослідження, яка становить 267 вітчизняних і зарубіжних найменувань. Автором критично проаналізовані монографії, підручники, наукові статті, дисертаційні й методичні матеріали, зважений підхід до вибору яких дозволив проаналізувати проблему з різних позицій: філософської, психологічної й педагогічної.

Заслугує на увагу практична значущість дослідження, яка визначається тим, що розроблені дисертанткою методичні матеріали й рекомендації для забезпечення інтегрованості навчання мов із фаховими дисциплінами можуть бути використані в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів, у системі післядипломної освіти та самоосвітній діяльності.

Відзначимо, що висновки до розділів та загальні висновки загалом відображують основні результати проведеного дослідження. Їх упроваджено в навчально-виховний процес провідних вищих навчальних закладів України й апробовано у 13 одноосібних публікаціях автора, 6 з яких – у наукових фахових виданнях, та 2 – у зарубіжних періодичних виданнях. Апробація дослідження здійснювалася на 5 наукових конференціях різних рівнів.

Загалом позитивно оцінюючи проведене дослідження Піскурської Ганни Вікторівни, вважаємо, що воно не позбавлене деяких суперечливих моментів, як-от:

1. Традиційно дисертаційна робота з педагогіки складається з трьох розділів, які висвітлюють стан дослідженості порушеної проблеми, представляють розроблену модель й педагогічні умови та результати експериментальної перевірки створеної методики. Водночас, розроблені дисертанткою матеріали представлено у двох розділах, що, на наш погляд, порушує структуру роботи й логічність викладу представлених матеріалів.

2. Створена педагогічна модель структурно-функціонального типу є досить об'ємною і змістовною, проте, на наш погляд, у схематизованому вигляді вона представлена занадто розлого. Рациональнішим було б чіткіше її структурувати та позначити суть кожного з її компонентів базовими поняттями, а не текстом.
3. Дисертаційна робота є складною й фактологічно насиченою, тому доречно було б схематизувати певну частину теоретичного матеріалу для спрощення його сприйняття й розуміння.
4. Серед пріоритетних методів і засобів формування професійної плюрилінгвальної компетентності автор визначає інноваційні технології, методи, прийоми й організаційні форми навчання, не відзначаючи при цьому ролі інформаційно-комунікаційних і мультимедійних технологій навчання, які нині активно застосовуються у професійній підготовці майбутніх фахівців. Доречним видається розкриття можливостей їхнього застосування у процесі формування професійної плюрилінгвальної компетентності студентів-менеджерів зовнішньоекономічної діяльності.
5. Дисертаційна робота була б значно вагомішою, якщо автор використала б і сучасний зарубіжний досвід формування професійної плюрилінгвальної компетентності студентів у навчально-виховному процесі вищого технічного навчального закладу, що, на жаль, у роботі не було висвітлено.
6. У додатках не представлені згадані в роботі авторські матеріали дослідниці, які становлять навчально-методичне забезпечення розробленої методики.

Водночас, висловлені зауваження не зменшують наукову вартість, значущість, глибину й фундаментальність дисертаційної роботи і мають лише рекомендаційний характер. На наш погляд, зазначена мета дисертації досягнута, завдання реалізовані, а результати проведеного дослідження дають

підстави вважати його інноваційним, оригінальним і таким, що є істотним внеском у теорію і методику професійної освіти.

Таким чином, дисертація Пікурської Ганни Вікторівни є завершеною і самостійною науковою працею, результати якої збагачують систему професійної освіти новими знаннями з теорії і практики підготовки економіко-управлінських кадрів в Україні.

Дисертаційна робота виконана відповідно до державних вимог до кандидатських дисертацій і «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.04.2013 р. № 567, а зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації. Дослідження відповідає профілю спеціалізованої вченої ради, а її автор, Пікурська Ганна Вікторівна, гідна присвоєння їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри англійської філології
Навчально-наукового інституту іноземних мов
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

Вовк О. І.

Проректор з наукової, інноваційної
та міжнародної діяльності,
професор

Корновенко С. В.